

Utráčení žiraf

Název:	Utráčení žiraf
Zdroj:	Lidové noviny
Datum:	03.03.2018
Autor:	JAN ZRZAVÝ
Odkaz:	http://www.lidovky.cz/
Rubrika:	Orientace
Str.:	21
Oblast:	Celostátní deníky

VĚDECKÁ LEKCE

Tu a tam se veřejnost zhrozí, když se dozví, že s přebytečnými zvířaty v **zoologických zahradách** se děje cosi nedobrého. Většina přebytečných zvířat dostane své barbituráty v tichosti, ale občas se z toho stane mediální problém, patrně v situaci, kdy příslušného jedince pokřtila nějaká celebrita a její kmotřenec nemůže jen tak zmizet. Zvláštní shodou okolností je kravál obvykle kolem žiraf, asi že se nedají přehlédnout. Když před lety jedna dánská **zoo** uspořádala veřejnou pitvu utracené žirafy, aby spojila užitečné s příjemným, byl z toho celoevropský skandál (bohužel ani ředitel pražské **zoo**, který jistě ví, oč jde, a mohl své mimořádné popularity využít k lidové osvětě, tehdy zabíjení žiraf neoslavil tak radostně, jak si zasloužilo). Říká se, že v těchto případech se vznešené poslání **zoologických zahrad** ocitá v krizi. Přejde na to: **zoo** jako zvěřinec či jako výchovná instituce by si s problémem přebytečných zvířat mohly poradit tak, aby tím nezraňovaly naše city. Zato **zoo** jako instituce pro záchranu ohrožených druhů "ex situ" (= v kleci), to je něco jiného – ta zvířata utrácet musí.

Zabíjení přebytečných žiraf nás přivádí k zásadnímu problému, s nímž se ochrana přírody musí vyrovnat, má-li k něčemu být, a moc jí to nejde: dlouhodobě fungující populace musí být velká. Jak velká je reálná, biologická, takzvaně "efektivní" populace nějakého druhu, ovšem nezjistíme tak, že sečteme jedince. Efektivní populace bývá podstatně menší, protože značná část jedinců se prostě nerozmnožuje. U harémových zvířat, jako jsou třeba gorily nebo lachtani, jsou efektivní velikosti populací extrémně nízké – rozmnožuje se jeden samec na několik (či mnoho) samic, zatímco ti zbývající, neúspěšní samci se potloukají někde po lese či po moři a sní, že si jednou nějakou samici taky urvou.

Taková populace, i když třeba na první pohled obrovská, se chová, jako by byla maličká: nové mutace v ní překvapivě rychle převládají nebo naopak mizí, což se týká i mutací škodlivých. Vznikají tak situace připomínající romanovskou hemofilii; malá populace na něco spolehlivě brzy vymře.

Pro většinu druhů velkých savců je rozumné počítat s nezbytnou efektivní velikostí populace kolem tří set, což může znamenat třeba tisíc reálných jedinců. Chceme-li tedy chovem v zajetí zachránit žirafu a nemůže meli očekávat pravidelný dovoz dalších zvířat z Afriky, musíme mít v Evropě a v Severní Americe maštale pro tisíc žiraf, a to v podstatě navždy; se zlepšením situace divokých populací radši nepočítat. Máme je? Pokud ne, musíme zabránit růstu populace v zajetí, aniž bychom přitom riskantně redukovali její velikost.

Hormonální antikoncepce je fyziologická i behaviorální zvrhlost i u žiraf a chovat zvířata v nepřírodných sociálních podmínkách (třeba po jednom) je týrání. Zvířata se musí množit a

odchovávat potomstvo, pokud to, co máme v maštali, hodláme považovat za jakési přiblížení přirozené populace. To, co se nám tam narodí, pak můžeme buď převézt do jiné maštale, pokud existuje, anebo zabít. Máme-li dnes dostatek klecí a maštálí, takže zabíjet jakoby nemusíme, za deset let je spolehlivě mít nebudeme a jateční pistole přijdou k užitku. Obávám se, že tak je to se vším: sentimentalita je hezká, ale škodí. Tak dlouho jsme se dojíмали představou drobných živočichů hynoucích při jarních požárech, až požáry ustaly, stráně zarostly a drobní živočichové zmizeli ze světa. Staneme-li se vegany, protože z etických důvodů nelze jíst maso, domácí zvířata zaniknou. Budeme-li bránit oblíbené slůně či gorilku před mužem s barbituráty, spolehlivě zlikvidujeme příslušný druh.

Foto:

O autorovi: JAN ZRZAVÝ, evoluční biolog